

Asia C-785/19**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

23.10.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:Landgericht Saarbrücken (Saarbrückenin alueellinen alioikeus,
Saksa)**Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

21.10.2019

Kantaja ja valittaja:

Koch Media GmbH

Vastaaja ja vastapuoli valitusasteessa:

HC

Pääasian kohde

Tiedostonjaon kieltämistä koskevasta kehoitusmenettelystä aiheutuneiden asianajokulujen korvaaminen; korvauksen perusteena oleva enimmäismäärä

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

SEUT 267 artikla ja unionin oikeuden tulkinta siltä osin kuin on kyse siitä, onko enimmäismäärän vahvistaminen kehoitusmenettelystä aiheutuneiden kulujen korvausperusteeksi yhteensopivaa seuraavien unionin oikeussääntöjen kanssa:

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45) (jäljempänä direktiivi 2004/48)

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10) (jäljempänä direktiivi 2001/29)

Tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/24/EY (EUVL 2009, L 111, s. 16) (jäljempänä direktiivi 2009/24)

Ennakkoratkaisukysymykset

1. a) Onko direktiivin 2004/48 14 artiklaa tulkittava siten, että säännöksessä tarkoitettut oikeudenkäyntikulut tai muut kulut kattavat sellaiset tarpeelliset asianajokulut, jotka syntyvät kyseisen direktiivin 2 artiklassa tarkoitetun teollis- tai tekijänoikeuden haltijalle siitä, että hän vetoaa kielto-oikeuteensa tuomioistuinmenettelyn ulkopuolella esittämällä loukkaajalle sitä koskevan kehotuksen?

b) Jos ensimmäisen kysymyksen a kohtaan vastataan kieltävästi, onko direktiivin 2004/48 13 artiklaa tulkittava siten, että se kattaa a kohdassa mainitut asianajokulut korvattavana vahinkona?

2. a) Onko unionin oikeutta, kun erityisesti tarkastellaan

- direktiivin 2004/48 3, 13 ja 14 artiklaa
- direktiivin 2001/29 8 artiklaa ja
- direktiivin 2009/24 7 artiklaa,

tulkittava siten, että direktiivin 2004/48 2 artiklassa tarkoitetun teollis- tai tekijänoikeuksien haltijalla on lähtökohtaisesti oikeus saada täysimääräinen korvaus ensimmäisen kysymyksen a kohdassa mainituista asianajokuluista tai vähintään asianmukainen ja oleellinen osa niistä, vaikka

- kyseessä olevaan loukkaukseen on syyllistynyt luonnollinen henkilö ammatillisen tai kaupallisen toimintansa ulkopuolella, ja
- kyseiseen tapaukseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan nämä asianajokulut korvataan pääsääntöisesti riidan alennetun arvon mukaisesti?

b) Jos toisen kysymyksen a kohtaan vastataan myöntävästi, onko toisen kysymyksen a kohdassa mainittuja unionin oikeussääntöjä tulkittava siten, että poikkeusta kyseisessä a kohdassa mainitusta pääsäännöstä, jonka mukaan oikeudenhaltijalle on korvattava ensimmäisen kysymyksen a kohdassa mainitut asianajokulut täysimääräisesti tai vähintään asianmukaisilta ja oleellisilta osin, on tarkasteltava ottamalla huomioon muut tekijät (kuten esimerkiksi teoksen ajankohtaisuus, julkaisemisen kesto ja se, että loukkaukseen on syyllistynyt luonnollinen henkilö ilman kaupallisia tai ammatillisia intressejä), vaikka direktiivin 2004/48 2 artiklassa tarkoitettu teollis- tai tekijänoikeuksien loukkaus on tehty tiedostoja jakamalla, eli on saatettu teos yleisön saataville tarjoamalla

maksuton lataus kaikille vapaasti käytettävissä olevan vaihtopörssin osallistujille ilman digitaalisten oikeuksien hallintaa (Digital Rights Management)?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Direktiivin 2004/48 2, 3, 10, 13 ja 14 artikla sekä 14, 17 ja 26 perustelukappale

Direktiivin 2001/29 8 artikla

Direktiivin 2009/24 1 ja 7 artikla

Kansallinen lainsäädäntö, johon viitataan

Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista annettu laki (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), jäljempänä UrhG)

Asianajopalkkioista annettu laki (Gesetz über die Vergütung der Rechtsanwältinnen und Rechtsanwälte (Rechtsanwaltsvergütungsgesetz), jäljempänä RVG)

Siviiliprosessilaki (Zivilprozessordnung, jäljempänä ZPO)

Tosiseikat ja menettelyn vaiheet

- 1 Kantaja/valittaja (jäljempänä kantaja) myy tietokonepelejä kaupallisessa tarkoituksessa. Vastaja/vastapuoli (jäljempänä vastaaja) on luonnollinen henkilö, jolla ei ole ammatillisia tai kaupallisia intressejä käsiteltävässä asiassa.
- 2 Kantaja on ammattimaisesti kehitetyn tietokonepelin yleisön saataville saattamista koskevien yksinomaisten lähioikeuksien haltija Saksan alueella.
- 3 Vastaja levitti joulukuussa 2013 ja tammikuussa 2014 tätä tietokonepeliä internetyhteytensä kautta tiedostonjakopalveluun ja tarjosi sitä muille ladattavaksi. Tämä tiedostonjako on loukannut kantajan oikeuksia.
- 4 Kantaja antoi oikeuksiinsa vetoamisen asianajotoimiston tehtäväksi, ja asianajotoimisto lähetti kantajan nimissä kehotuksen vastaajalle. Kehotuksessa muun muassa vaadittiin vastaajaa sitoutumaan seuraamusmaksun uhalla saattamasta tietokonepeliä enää yleisön saataville. Lisäksi vastaajalta vaadittiin vahingonkorvausta.
- 5 Asianajotoimiston käyttämisen johdosta kantajalle on aiheutunut 745,40 euron suuruinen kustannus, joka on muodostunut seuraavasti: 1,3-kertainen toimenpidepalkkio 10 000 euron suuruisen riidan arvon mukaan, eli 725,40 euroa lisätynä 20 euron suuruisilla kuluilla.

- 6 Myöhemmissä oikeudenkäynnissä, jossa tätä summaa vaaditaan, erimielisyyksiä on olennaisilta osin vain korvattavien asianajokulujen määrästä.
- 7 Ensimmäisessä oikeusasteessa Amtsgericht Saarbrücken (Saarbrückenin alioikeus, Saksa) velvoitti 12.3.2019 antamallaan tuomiolla vastaajan maksamaan 124 euroa korkoineen ja hylkäsi kanteen muilta osin. Tämä 124 euron summa muodostuu seuraavasti: 1,3-kertainen toimenpidepalkkio 1 000 euron suuruisen riidan arvon mukaan, eli 104 euroa lisättynä 20 euron suuruisilla kuluilla.
- 8 Amtsgericht Saarbrücken perusteli ratkaisunsa UrhG:n 97a §:n 3 momentin toisella virkkeellä, jonka mukaan riidan arvo, johon korvaus perustuu, rajoitetaan tietyissä tapauksissa 1 000 euroon, jollei se ole kohtuutonta.
- 9 Ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen tekemässään valituksessa kantaja vaatii asianajokulujensa täysimääräistä korvaamista.

Ennakkoratkaisupyynnön perustelu

- 10 Oikeusriidan ratkaisu riippuu ennakkoratkaisupyynnössä mainittujen direktiivien tulkintaa koskevasta unionin tuomioistuimen ratkaisusta.
- 11 Käsiteltävässä asiassa merkityksellisten oikeuskysymysten tausta esitetään jäljempänä. UrhG:n 97a §:n, luettuna yhdessä 97 §:n 1 momentin kanssa, mukaan vahinkoa kärsineellä oikeudenhaltijalla on muiden oikeuksien – kuten vahingonkorvausoikeuden – lisäksi oikeus nostaa kieltokanne loukkaajaa vastaan.
- 12 Pääsääntöisesti oikeudenhaltijat ensin vetoavat kiello-oikeuteensa, kuten myös käsiteltävässä asiassa on tapahtunut. He antavat sen asianajajan tehtäväksi maksua vastaan. Asianajaja toimittaa UrhG:n 97a §:n 1 momentissa tarkoitetun kehotuksen. Kehotuksen tarkoituksena on saada loukkaaja antamaan pidättäytymistä koskeva sitoumus, jonka tehostena on seuraamusmaksu. Tällaisen sitoumuksen antaminen poistaa uusimisriskin, eikä kieltokanteen nostaminen ole enää tarpeen. Kyseiseen oikeuteen ei tämän jälkeen enää tarvitse eikä siihen voida vedota tuomioistuimessa. Kehotuksella on näin ollen oikeudenkäyntiä ehkäisevä tehtävä.
- 13 Mikäli oikeudenhaltija nostaa kieltokanteen ilman ennalta annettua kehotusta, hänet voidaan velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli vastaaja myöntää vaatimuksen heti ZPO:n 93 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kehotuksella on siten myös kantajaa suojaava tehtävä.
- 14 UrhG:n 97a §:n 3 momentin mukaan oikeudenhaltijalla, jonka tekijänoikeutta on loukattu, on lähtökohtaisesti oikeus saada loukkaajalta korvaus ”tarpeellisista kuluista”.
- 15 Tarpeellisten kulujen käsitteellä viitataan RVG:hen: Saksan lainsäädännön mukaan korvattava asianajopalkkio määräytyy yleensä RVG:n ja siinä vahvistetun

asianajajien palkkiotaulukon mukaisesti. Kansallisissa tuomioistuimissa ei pääsääntöisesti tuomita korvattaviksi korkeampia kuin RVG:ssä vahvistettuja kuluja.

- 16 RVG:n mukaan palkkiot, jotka asianajaja voi vaatia päämieheltään, riippuvat riidan arvosta. Mitä korkeampi tämä arvo on, sitä korkeampi on palkkio.
- 17 Ylimmän oikeusasteen oikeuskäytännön mukaan oikeudenhaltijan nostaman kieltokanteen riidan arvo on vähintään 10 000 euroa siltä osin kuin on kyse ajankohtaisista elokuvista, ajankohtaisesta musiikista tai ajankohtaisista DVD-levyistä.
- 18 UrhG:n 97a §:n 3 momentin toisen virkkeen mukaan riidan arvo, johon korvaus perustuu, on kuitenkin yleensä rajoitettu 1 000 euroon, mikäli kehoitusmenettelyn kohteena on 1) luonnollinen henkilö, joka ei käytä suojattuja teoksia tai suojattua aineistoa kaupalliseen toimintaan tai itsenäiseen ammatinharjoittamiseen, ja 2) joka ei jo ole pidättäytymisvelvollinen kehotuksen antaneen osapuolen esittämään vaatimukseen perustuvan sopimuksen, tuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion tai väliaikaisen kieltomääräyksen perusteella.
- 19 Riidan arvon enimmäismäärä koskee vain oikeudenhaltijan ja loukkaajan välistä suhdetta. Suhteessa oikeudenhaltijaan asianajaja käyttää palkkion perusteena korkeampaa, tosiasiallista riidan arvoa.
- 20 Tämä voi johtaa huomattaviin eroihin. Käsiteltävän asian kaltaisessa tapauksessa seurauksena voi olla esimerkiksi se, että oikeudenhaltijan on maksettava asianajajalleen 745 euron suuruiset asianajokulut, joihin lisätään mahdollinen arvonlisävero, mutta loukkaajan on korvattava niistä ainoastaan 124 euroa mahdollisella arvonlisäverolla lisätynä. Tämä merkitsee sitä, että hänen on itse vastattava huomattavasta, 631 euron suuruisesta erotuksesta.
- 21 UrhG:n 97a §:n 3 momentin neljännessä virkkeessä säädetään poikkeuksesta, jonka mukaan enimmäismäärää koskevaa säännöstä ei yksittäistapauksessa tarvitse soveltaa, mikäli riita-asian 1 000 euron suuruisesta riidan arvoa olisi olosuhteista johtuen pidettävä ”kohtuuttomana”.
- 22 Tämä säännös näyttää kyseenalaiselta direktiivien 2004/48, 2001/29 ja 2009/24 kannalta. Olennaista tässä ennakkoratkaisupyynnössä on kysymys siitä, kuinka unionin oikeus vaikuttaa kyseisen säännöksen tulkintaan.
- 23 Tuomioistuin muistuttaa, että nyt esitetyt kysymykset esiintyvät useissa siinä vireillä olevissa menettelyissä. Lisäksi Saksan oikeuskäytännössä on lukuisia ratkaisuja, joissa on päädytty erilaisiin johtopäätöksiin. Tarve selvennyksen saamiseksi unionin tuomioistuimelta on näin ollen huomattava.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko kehoitusmenettelystä aiheutuneita asianajokuluja pidettävä direktiivin 2004/48 14 artiklassa tarkoitettuina oikeudenkäyntikuluina tai muina kuluina tai 13 artiklassa tarkoitettuna korvattavana vahinkona, vai kuuluvatko ne lainkaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan.
- 25 Unionin tuomioistuin on 28.7.2016 antamassaan tuomiossa *United Video Properties* (C-57/15, EU:C:2016:611) tulkinnut direktiivin 2004/48 14 artiklaa muun muassa kiinteämääräisen tariffijärjestelmän osalta.
- 26 Se ei ole tulkinnut direktiiviä 2004/48 siltä osin, kuuluvatko tuomioistuimen ulkopuoliset asianajokulut, jotka liittyvät kielto-oikeuden toteuttamiseen, direktiivin 13 tai 14 artiklan soveltamisalaan, vai sovelletaanko kyseisiin kuluihin kumpaakaan näistä säännöksistä.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on mahdollista, että oikeudenkäyntiä edeltäneestä kehoitusmenettelystä aiheutuneet kulut ovat direktiivin 2004/48 14 artiklassa tarkoitettuja muita voittaneelle osapuolelle aiheutuneita kuluja.
- 28 Se pitää mahdollisena myös sitä, että nämä kulut kuuluvat korvattavana vahinkona direktiivin 2004/48 13 artiklan soveltamisalaan. Kielto-oikeuden toteuttamiseksi tarpeelliset kulut nimittäin vaikuttavat myös vahingolta, joka on syy-yhteydessä loukkaukseen.
- 29 Muiden oikeuskäytännössä esitettyjen näkemysten mukaan direktiivin 2004/48 13 tai 14 artiklaa ei voida soveltaa sillä perusteella, että oikeudenkäyntiä edeltävästä kielto-oikeuteen vetoamisesta aiheutuneet kulut eivät ole suorassa ja riittävän läheisessä yhteydessä tuomioistuinkäsittelyyn.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään tietää, mitä unionin oikeuden sääntöjä sovelletaan riidan arvon enimmäismäärään ja sitä koskevaan poikkeussäännökseen. Se kysyy erityisesti, onko asiaa koskevia direktiivejä tulkittava siten, että kehoitusmenettelystä aiheutuneet kulut on korvattava täysimääräisesti myös silloin, kun loukkaukseen on syyllistynyt luonnollinen henkilö. Lisäksi tuomioistuin haluaa vastauksen siihen, voivatko jotkin tekijät johtaa siihen, ettei kuluja korvata täysimääräisesti, ja, jos näin on, mitä tällaiset tekijät voivat olla.
- 31 Kysymykseen siitä, onko unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 2004/48 3 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen mukaista se, että kehoitusmenettelystä aiheutuneista kuluista korvataan vain vähäinen osa, unionin tuomioistuin on jo ottanut kantaa tuomiossa *United Video Properties* (C-57/15). Unionin tuomioistuin on muun muassa todennut, että lainsäädäntö, jonka tarkoituksena on

sulkea liialliset kulut korvattavuuden ulkopuolelle, voi olosuhteista riippuen olla oikeutettu.

- 32 Nyt käsiteltävän asian arvioinnissa on kuitenkin ratkaisevaa se, sovelletaanko kyseisessä tuomiossa vahvistettuja periaatteita myös silloin, kun vastaaja on luonnollinen henkilö, joka ei toimi kaupallisessa tai ammatillisessa tarkoituksessa.
- 33 Saksan lainsäätäjä on UrhG:n 97a §:n 3 momentin neljännessä virkkeessä kääntänyt päinvastoin direktiivin 2004/48 14 artiklassa tarkoitettun pääsäännön ja poikkeuksen välisen suhteen. Jos vastaaja on luonnollinen henkilö, kulujen täysimääräinen korvaaminen voi Saksan lain sanamuodon mukaan tulla kyseeseen vain silloin, kun lopputulos olisi muutoin kohtuuton.
- 34 Erään näkemyksen mukaan UrhG:n 97a §:n 3 momentin neljättä virkettä on pääsäännön ja poikkeuksen välisen suhteen osalta tulkittava direktiivin mukaisesti – ja säännöksen sanamuodosta poiketen – siten, että riidan arvon enimmäismäärää ei yleensä sovelleta. Vastakkaisen näkemyksen mukaan se, että vastaaja on luonnollinen henkilö, jolla ei ole kaupallisia ja ammatillisia intressejä, on peruste sille, että riidan arvon enimmäismäärää on pääsääntöisesti sovellettava.

TYÖASIAKIRJA